

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvernavdelingen

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Vår dato 27.10.2010
Vår referanse 2010/4506
Arkiv nr. 461.2
Deres referanse

Revisjonsrapport

2010.003.R.FMHE

Glåmdal interkommunale vann- og avløpsselskap IKS (GIVAS IKS)
Otervegen 9
2211 Kongsvinger

Revisjon ved: GIVAS IKS/Kongsvinger renseanlegg
Dato for revisjonen: 19. og 20. oktober 2010
Rapportnummer: 2010.003.R.FMHE
Saksnr.: 2010/4506

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Thomes Trømborg
Anna Lødding

Fra fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie (revisjonsleder)
Anne Sørum

Resultater fra revisjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble presentert hos GIVAS IKS under sluttmøtet for revisjonen. Rapporten er å anse som endelig dersom vi ikke får tilbakemelding om faktiske feil innen to uker etter at rapporten er mottatt.

Fylkesmannen i Hedmark avdekket 8 avvik under revisjonen:

- Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende. Selskapets rutiner for registrering og behandling av avvik blir ikke forstått og praktisert på en ensartet måte.
- Selskapet har ikke gjennomført risikovurdering for ytre miljø.
- Ansvar og oppgaver for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er ikke tilstrekkelig beskrevet.
- Selskapet har i liten grad konkrete og etterprøvbare mål for ytre miljø.
- Det er ikke gjennomført intern revisjon av internkontrollen.
- Forurensningsmengde som utslipp via overløp blir ikke beregnet.
- Overløp ved renseanlegget inngår ikke i beregning av utslippsmengder og rensegrad.
- Selskapet har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

Det er i tillegg påpekt 4 anmerkninger.

GIVAS IKS må sende en skriftlig redegjørelse innen 01.01.2011 for oppfølging av avvik og anmerkninger som er påpekt i rapporten.

Utarbeidet dato: 27.10.2010

Godkjent dato:

Sign:

Sign:

Revisjonsansvarlig: Steinar Østlie

Ass. miljøverndirektør: Kristine Schneede

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr. (underenhet): 989352385	Eies av: 989016245
Bransjenr. (NACE-kode): 37.000 Oppsamling og behandling av avløpsvann	Telefon: 62 80 82 00
Virksomheten er: Interkommunalt selskap	E-post: post@givas.no

Kontrollert anlegg

Navn: GIVAS IKS, Otervegen 9, 2211 Kongsvinger/Kongsvinger renseanlegg	Anleggsnr.: 0.402.0051.01
Kommune: Kongsvinger	Anleggsaktivitet: Renseanlegg og ledningsnett
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 2
Tillatelse gitt: 13.12.2006 (Tillatelsen gjelder fra 1.1.2007)	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Bakgrunn for revisjonen

Revisjonen ble gjennomført for å kontrollere om gjeldende krav fastsatt i eller i medhold av forurensningsloven med tilhørende forskrifter overholdes. Revisjonen er en del av Fylkesmannen i Hedmarks risikobaserte tilsyn for inneværende år.

Fylkesmannen har under revisjonen blant annet undersøkt om

- virksomhetens system for interkontroll er hensiktsmessig og dekkende
- aktiviteter utføres slik som beskrevet og uttalt
- virksomhetens når sine mål og driver sin virksomhet innenfor egne rammer og de rammene som myndighetene har satt

Revisjonen ble gjennomført ved

- å granske dokumenter
- å intervju sentralt plasserte personer i organisasjonen
- å verifisere (ved stikkprøvekontroll) at rutiner, prosedyrer og instruksjoner blir fulgt opp i praksis

Kontrollaksjon Avløp 2010

Fylkesmannen gjennomfører i samarbeid med Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) en landsdekkende kontrollaksjon av avløpsanlegg i større tettbebyggelser i 2010. Fylkesmannen i Hedmark gjennomføre kontrollaksjonen som en integrert del av revisjonen. Kontrollene skal påse at avløpsanleggene drives i tråd med gjeldende krav. Aksjonen er en videreføring av en tilsvarende aksjon i 2008.

Aksjonen har vært organisert i to etapper:

- Fylkesmannen sendte i august ut en brevkontroll rettet mot samtlige kommuner/avløps- selskaper i Norge som har avløpsanlegg etter kapittel 14.

Resultatene herfra sammenstilles i en egen nasjonal oversikt over kommunenes arbeid med klimatilpasning for avløpsanlegg.

- Fylkesmannen gjennomførte i uke 40/41 inspeksjoner i utvalgte kommuner/avløpsanlegg der etterleving av kravene i forskriften kontrolleres.
  - o **Kontrolltema:**
    - § Avviksbehandling
    - § Risikovurdering
    - § Klimaendringer og klimatilpasning
    - § Overløp
    - § Avløpsledninger
    - § Renseanlegg
    - § Grunnlag for fastsetting av renskrav
    - § Oppfylling av renskravene

Rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under revisjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

GIVAS IKS plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. For at Fylkesmannen i Hedmark skal kunne avslutte saken, må GIVAS IKS innen 01.01.2011 sende en skriftlig redegjørelse for oppfølgingen av påpekte avvik og anmerkning.

Dersom et tiltak ikke kan lukkes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

4. Gebyr for systemrevisjon (flerdagstilsyn)

Virksomheten skal betale gebyr for kontrollen (jf. forurensningsforskriften § 39-6).

Fylkesmannen har ikke mottatt kommentarer til varslet om fastsettelse av gebyr jf. vårt brev av 18.6.2010 ”Varsel om revisjon og fastsettelse av gebyr”. GIVAS IKS skal betale **kr 77.600** i gebyr for den gjennomførte revisjonen. Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) vil sende faktura.

Fylkesmannen i Hedmark viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannen i Hedmarks postjournal (jf. offentleglova).

Kopi av rapporten sendes også til Kongsvinger kommune, Grue kommune og Hias IKS, v/Driftsassistansen i Hedmark.

6. Avvik

Det ble avdekket følgende avvik under revisjonen:

Avvik 1

Avviksbehandling for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende. Selskapets rutiner for registrering og behandling av avvik blir ikke forstått og praktisert på en ensartet måte.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 7

Kommentarer:

ID) Annet delavvik.

Virksomheten skal "iverksette rutiner for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelser av krav fastsatt i eller i medhold av helse-, miljø- og sikkerhetslovgivningen". Dette skal dokumenteres skriftlig.

Selskapet har en prosedyre for avviksbehandling. Det er også utarbeidet et skjema for registrering av avvik – "Melding om avvik eller uønsket hendelse". Ved inntruffet hendelse skal utfylt skjema sendes nærmeste overordnede/avdelingsleder. Nesten-ulykker skal registreres. Innmeldte avvik gjennomgås på ukentlig avdelingsmøte.

Kriterier eller terskelen for hvilke typer hendelser som skal registreres og rapporteres som avvik, har vært diskutert i organisasjonen. Praksis kan være forskjellig på ulike driftsområder. I tillegg til ordinære rutiner for registrering av avvik på standard skjema, blir ulike typer hendelser registrert på flere andre måter – driftsjournal/permer, driftskontrollanlegg, drifts- og vedlikeholdssystemet, alarmmeldinger.

Hendelser på ledningsnett skal registreres i eget skjema – "Ledningsnett – Registreringer av driftsforstyrrelser". Hendelser og utslipp skal overføres til egen word-fil. Dette har ikke vært gjort siden 2008.

Mangelfull utføring av fastsatte drifts- og vedlikeholdsrutiner blir ikke alltid registrert som avvik.

Overskridelser av renskrav på enkeltprøver til utslippskontrollen blir ikke alltid registrert som avvik.

Det er fastsatt rutine for at skriftlige publikumshenvendelser skal behandles i løpet av 3 uker. Muntlige henvendelser og klager omfattes ikke av denne målsettingen. Det er heller ikke rutine for å registrere eller loggføre slike henvendelser. Det arbeides imidlertid med å bedre publikums muligheter til å kontakte selskapet, bl.a ved bedre tilrettelegging for dette på hjemmesida.

De som registrerer avvik opplever mangelfullt innsyn i videre behandling og status for lukking. Bedre rutiner for tilbakemelding på vedtatt og gjennomført tiltak etterlyses.

Det kan være hensiktsmessig at ulike typer hendelser registreres og behandles forskjellig, men det bør tilstrebes en felles forståelse og praksis for hvordan dette skal gjøres.

Avviksproseduren er under revidering. Innholdet i avviksbegrepet foreslås utvidet, slik at flere typer hendelser skal registreres. Selskapet vurderer også andre tiltak for å øke forståelsen og motivere medarbeiderne til å melde uønskede hendelser. Registreringen av innmeldte avvik vil bli ivaretatt av prosjektleder i stab. Det foreslås opprettet en elektronisk liste over alle innmeldte avvik, der beskrivelse av hendelse og årsak, foreslått tiltak, frist og ansvarlig for gjennomføring, status for gjennomføring og lukking vil framgå. Lista vil være tilgjengelig for alle. Avviksproseduren bør uttrykke klarere enn i dag rutinene for behandling av registrerte avvik.

Avvik 2

Selskapet har ikke gjennomført risikovurdering for ytre miljø.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 6

Kommentarer:

2A) *Det er ikke utarbeidet en skriftlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget.*

2D) *Klimatilpasning er ikke behandlet i og inngår ikke i risikovurderingen.*

Virksomheten skal "kartlegge farer og problemer og på denne bakgrunn vurdere risiko, samt utarbeide tilhørende planer og tiltak for å redusere risikoforholdene". Dette skal dokumenteres skriftlig.

Det foreligger ingen prosedyre som beskriver hvordan kartlegging, analyser og vurdering av risikoforhold skal gjennomføres.

Det er gjennomført en kartlegging og analyse av helse relaterte forhold for Kongsvinger rensanlegg med tilknyttet ledningsnett og pumpestasjoner – "RISIKOVURDERING biologiske faktorer og gass, Avløp GIVAS, Kongsvinger rensedistrikt", april 2009.

Det er ikke foretatt tilsvarende gjennomgang for ytre miljø som har relevans i dag. Det er tidligere gjennomført en kartlegging, men denne brukes ikke lengre.

Det gjennomføres vernerunder for avløpsanleggene. Vernerundene omfatter i liten grad ytre miljø. Vernerunder kan utgjøre en del av kartleggingsprosessen.

Analyser og vurdering av risikoforhold ved avløpsanleggene bør omfatte klimatilpasning. Konsekvenser for egne anlegg av økt nedbørsintensitet som følge av forventede, framtidige klimaendringer kan vurderes med bakgrunn i regionale, langsiktige prognoser for nedbørsintensitet.

Selskapet har planer om å utarbeide en katastrofeberedskapsplan. En beredskapsplan bør også omfatte ordinære planer og tiltak, som f.eks beskriver prioriterte reservedeler som skal holdes på lager og avtaler med rørleggere, elektrikere og leverandører av viktige anleggskomponenter og utstyr.

Avvik 3

Ansvar og oppgaver for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet er ikke tilstrekkelig beskrevet.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 5

Kommentarer:

Virksomheten skal ”ha oversikt over virksomhetens organisasjon, herunder hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for arbeidet med helse, miljø og sikkerhet, er fordelt.” Dette skal dokumenteres skriftlig.

Det er utarbeidet stillingsbeskrivelser for lederstillinger/prosjektstillinger. For fagstillinger er det opplistet ansvars- og arbeidsoppgaver i ”Aktivitetsstyrende håndbok”. Helse-, miljø- og sikkerhets-(HMS-)arbeidet er ikke tilstrekkelig synliggjort i beskrivelsene. En del oppgaver ved gjennomføringen av HMS-arbeidet er lagt til prosjektstillinger i stab. Det framgår ikke klart av stillingsbeskrivelsene hvordan ansvar, oppgaver og myndighet for HMS-området er fordelt.

Noen stabsfunksjoner rapporterer på ulike områder.

Avvik 4

Selskapet har i liten grad konkrete og etterprøvbare mål for ytre miljø.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 4

Kommentarer:

Virksomheten skal ”fastsette mål for helse, miljø og sikkerhet.” Dette skal dokumenteres skriftlig.

Det bør settes både overordnede og operasjonelle eller konkrete mål. Målene er en viktig forutsetning for selskapets planer og aktivitet. De brukes ved evaluering av oppnådde resultater og gjennomførte tiltak, ved rapportering til styret og ved interne revisjoner.

Eksempler på hensiktsmessige mål kan være

- Renseanleggets funksjon: utslippsmengder, rensegrad, utløpskonsentrasjoner
- Ledningsnettets funksjon: Inn- og utlekking, tilføringsgrad, utslipp fra overløp
- Energiforbruk
- Slambruk og -kvalitet

Selskapet er i ferd med å utarbeide mål i tilknytning til ISO-sertifiseringen.

Avvik 5

Det er ikke gjennomført intern revisjon av internkontrollen.

Avvik fra:

Internkontrollforskriften § 5, andre ledd, pkt. 8

Kommentarer:

Virksomheten skal "foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt". Dette skal dokumenteres skriftlig.

Intern revisjon er ikke gjennomført.

Det er utarbeidet en prosedyre for "Revidering av håndbok". Prosedyren beskriver en revidering av internkontrollen der en del av formålet er å "sjekke at de opplysninger, rutiner og prosedyrer som er beskrevet er riktige, hensiktsmessige og gode". Prosedyrens tittel er derfor ikke helt dekkende for innholdet og formålet.

I prosedyrebeskrivelsen framgår det at "rapporten skal inneholde forslag til korrigerende tiltak og oppfølging." Selskapet bør vurdere nærmere om de anser at det er hensiktsmessig at revisorene skal foreslå avbøtende tiltak.

Avvik 6

Forurensningsmengde som utslipp via overløp på ledningsnett blir ikke beregnet.

Avvik fra:

Utslippstillatelse av 13.12.2006

Kommentarer:

4B) Forurensningsutslipp av urensset vann via alle overløp blir ikke tallfestet enten ved utslippmålinger, modellering eller annen beregning.

Utslippstillatelsen, krav til transportsystemet og avløpsnettets funksjon: "Overløpsmengde skal måles eller beregnes på grunnlag av registrert driftstid".

Overløpsdrift ved overløp i pumpestasjoner blir registrert i driftskontrollanlegget som antall ganger overløpet er drift og overløpsdriftens varighet (antall timer). På grunnlag av dette, samt kjennskap til overløpspunktets tilknytning, kan utslippsmengde anslås, riktignok med betydelig usikkerhet.

Driftsoverløp ved sykehuset har fått installert utstyr for registrering av overløpsdrift – antall ganger og varighet. Vakttelefonen mottar sms med informasjon om når overløpsdrift inntreffer og avsluttes. Det er ikke rutiner for systematisk å registrere overløpsdriften og beregne utslippsmengde.

Avvik 7

Overløp ved renseanlegget inngår ikke i beregning av utslippsmengder og rensegrad.

Avvik fra:

Utslippstillatelse av 13.12.2006
Forurensningsforskriften § 14-11

Kommentarer:

6F) Annet delavvik.

Forurensningsforskriften: ”Dersom prøvetakingen av utløpsvannet er lokalisert slik at prøven ikke inkluderer avløpsvann som går i overløp i eller ved renseanlegget, skal overløpsbidraget måles, registreres og medregnes i rensegraden.”

Ved Kongsvinger renseanlegg kan avløpsvann avlastes umiddelbart foran renseanlegget eller foran kjemisk fellingstrinn. Overløpet foran renseanlegget er sjelden i drift, mens ved overløpet inne på anlegget avlastes mekanisk rensed avløpsvann relativt hyppig ved nedbør og snøsmelting. Under særlig kraftig nedbør 16.09.2010 gikk 4000 m³ i overløp på renseanlegget på ett døgn. Dette tilsvarer 4 kg P eller forurensningsproduksjonen i ett døgn for 2500 personer, forutsatt en konsentrasjon på 1 mg P/l.

Overløpsmengder foran eller på renseanlegget blir ikke tatt med i beregningene av tilførsels- eller utslippsmengder ved renseanlegget. Overløpene inngår følgelig heller ikke i beregning av rensegrad.

Ved utslipp i forbindelse med planlagte driftsstanser beregner selskapet en anslått utslippsmengde.

Avvik 8

Selskapet har ikke gjort tilstrekkelige forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer.

Avvik fra

Forurensningsforskriften § 14-10 Utforming og drift av renseanlegg.
Forskrift om internkontroll § 5, andre ledd, punkt 7.

Kommentar

3A) Selskapet har ikke undersøkt hvordan regionen vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer.

3B) Det er ikke foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnett.

Ledningsnett har fortsatt en del fellesledninger, der overvann ledes til renseanlegget. Ved kraftig nedbør har ikke ledningsnett eller renseanlegg tilstrekkelig hydraulisk transport- og behandlingsskapasitet. Løsninger for framtidig overvannsbehandling må vurderes gjennom bl.a risikoanalyser og saneringsplanarbeidet. Det må beregnes hvor stor nedbørsintensitet det må planlegges for, samt hvilken belastning dette vil medføre for avløpsnett.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under revisjonen:

Anmerkning 1

Rutiner for å fange opp endringer i regelverk kan forbedres.

Kommentarer:

Selskapet har oversikt over aktuelt regelverk. I "Aktivitetsstyrende håndbok", "Lover og forskrifter" finnes oversikt over aktuelle lover med tilhørende forskrifter. Under forurensningsloven bør også "forskrift om gjenvinning og behandling av avfall (avfallsforskriften)" opplistes. Internkontrollforskriften er også hjemlet i forurensningsloven m.fl., ikke bare i arbeidsmiljøloven.

Selskapets utslippstillatelse bør nevnes under "Lover og forskrifter".

Miljøinformasjonsloven gir alle borgere rett til å få miljøinformasjon, både fra offentlige myndigheter og offentlige og private virksomheter. Denne er ikke en del av HMS-regelverket.

Selskapet konsulterer faginstanser som Driftsassistansen og Norsk Vann vedr. spørsmål om regelverk. Det ble ikke redegjort for rutiner for fortløpende å registrere endringer i regelverk som berører selskapets aktivitet.

Andre aktuelle nettsteder er klif.no og regelverk.no.

Anmerkning 2

Formålet med gjennomføring av vernerunder kan uttrykkes klarere.

Kommentarer:

IK-forskriften § 4: "Arbeidstakerne skal medvirke ved innføring og utøvelse av internkontroll. IK-forskriften § 5 andre ledd, pkt. 3: Virksomheten skal "sørge for at arbeidstakerne medvirker slik at samlet kunnskap og erfaring utnyttes".

Driftsavdeling avløp avholder obligatoriske avdelingsmøter hver fredag. Her blir aktuelle drifts- og HMS-relaterte tema drøftet. Slike møter er en måte å legge til rette for at medarbeiderne skal medvirke ved utøvelse av internkontrollen.

Ved gjennomføring av vernerunder deltar hovedverneombud og fagleder VA, i tillegg til prosjektleder Plan og prosjekt/HMS. Det har vært diskutert om flere skal delta. Selskapet bør avklare hvilken funksjon en slik gjennomgang primært skal ha, om det skal være en ordinær kartlegging av risiko eller om den skal være noe mer i retning av en kontroll. Et valg rundt dette kan ha betydning for hvem som bør delta ved gjennomgangen.

Anmerkning 3

Selskapet mangler oppdatert saneringsplan og tiltaksplan som grunnlag for fornyelsestakt.

Kommentarer:

5B) Kommunen har ikke satt egne mål for funksjonskrav til avløpsnett.

5C) Det foreligger ikke en saneringsplan for ledningsnett som er oppdatert etter 2005.

5D) Det er ikke satt måltall for årlig fornyingstakt eller investeringsnivå for ledningsnett.

De viktigste problemområdene er til dels beskrevet i langsiktig økonomiplan. Denne gir likevel ingen detaljert oversikt tilstand på nettet, feilkoblinger og andre enkeltvis problemer.

Fornyelsestakt for ledningsnett i Kongsvinger oppgis til 240 år. Ledningenes levealder anslås til maksimalt 80-100 år, forutsatt at materialvalg og utførelse er tilfredsstillende. Nåværende fornyelsestakt må sees i sammenheng med at selskapet de siste årene har skiftet ut kompliserte og kostbare ledningsstrekk, der problemene har vært størst. Antall meter utskiftet ledning har derfor i denne perioden vært relativt lavt.

Funksjonsmål for avløpsnett er ikke satt, f.eks i form av mål for inn- og utlekking eller tilføringsgrad. I økonomiplanen er det imidlertid satt et mål om dagens utlekking på 40-45 % skal reduseres til 20-30 % i innværende økonomiplanperiode.

Selskapet mangler måltall for årlig fornyelse. Ressursinnsatsen til fornyelse de siste årene anses likevel å være tilnærmet tilstrekkelig for å opprettholde en forsvarlig utskiftingstakt.

Det ble opplyst at selskapet skal utarbeide ny saneringsplan. Denne vil omfatte målsettingene nevnt over, jf. avvik 2.

Anmerkning 4

Driftskontrollen ved renseanlegget kan forbedres.

Kommentarer:

Rense- og fellingsprosessen styres av pH, som bør ligge i området 6,6-6,7. Siktedyp er ellers eneste styringsparameter som måles daglig. Akseptgrense for normal eller tilfredsstillende drift er 80-100 cm. Avlesninger blir ikke alltid dokumentert i driftsjournal.

Ved lavere siktedyp enn akseptgrensa skal årsaker til dette undersøkes. Ett tiltak er måling av ortho-fosfat. Dette blir sjelden utført, og i liten grad dokumentert. Analyseverdier for ortho-P angis til 0,3-0,4 mg P/l, hvilket ligger høyere enn normale analyseverdier for total fosfor. Ortho-fosfat bør måles etter kjemisk felling. Parameteren gir informasjon om hvor effektiv fellingsprosessen er. Ved god felling bør konsentrasjonen av ortho-P ligge lavere enn 0,1 mg P/l. Prosedyre for registrering av ortho-P bør vurderes.

Selv om anlegget har relativt stabile driftsbetingelser med moderat belastning og liten tilførsel av problematisk industripåslipp, bør det vurderes ved et så vidt stort renseanlegg om flere parametere enn siktedyp bør registreres daglig.

Nye rutiner for rengjøring, kontroll og kalibrering av måle- og analyseutstyr er i ferd med å innføres i forbindelse med akkrediteringen av prøvetakinga.

8. Gjennomføring

Revisjonen omfattet følgende aktiviteter:

- **Formøte** ble gjennomført mandag 11. oktober 2010. 5 personer fra virksomheten/selskapet deltok.
- **Åpningsmøte** ble gjennomført 19. oktober 2010
- **Intervjuer og verifikasjoner** 19. og 20. oktober 2010
Fem personer ble intervjuet.
- **Avsluttende møte 26. oktober 2010.**
Oppsummering med presentasjon av resultatene i form av avvik og anmerkninger.

Deltakere ved Fylkesmannen i Hedmarks revisjon ved GIVAS IKS i oktober 2010.

I tabellen under har vi satt opp en oversikt over personene som har vært involvert i revisjonen.

Navn	Funksjon	For- møte	Sjekkliste Kontroll- aksjon avløp 2010	Inter- vju	Slutt- møte
Thomes Trømborg	Daglig leder	X	X	X	X
Liv Thea Hanestad	Plan og prosjekt/HMS	X	X		X
Anna Lødding	Plan og prosjekt	X	X	X	X
Fred Pedersen	Driftsoperatør renseanl.	X	X		X
Hanne Rolsdorph	Plan og prosjekt/Avd. leder	X	X		
Tore Strandberg	Driftsleder VA		X	X	X
Svein Bakken	Arbeidsleder renseanlegg		X	X	X
Jim Sætaberget	Arbeidsleder ledningsnett			X	

Fylkesmannens revisjonsgruppe:

Steinar Østlie, revisjonsleder

Anne Sørum, revisor

9. Andre forhold

GIVAS IKS ble stiftet i 2006. Selskapet har i dag 34 ansatte. Det har vært arbeidet mye med organisasjonsutvikling siden selskapet ble etablert. Det er ansatt flere medarbeidere i prosjektstillinger som arbeider med kvalitet og HMS.

Selskapet arbeider med å bli sertifisert etter standardene ISO 9001, ISO14001 og SN-BS OHSAS 18001.

Opplæring

Selskapet har en aktiv holdning til å skape et attraktivt fagmiljø ved oppgradering av medarbeidernes kompetanse. Det oppfordres til kursdeltakelse og videreutdanning. For nyansatte legges det opp opplæringsplaner.

Styringsdokumenter/Aktivitetsstyrende håndbok

Aktivitetsstyrende håndbok har en grei struktur. For eksterne lesere som må forholde seg til en papirutskrift, kunne håndboka bli mer oversiktlig dersom prosedyrene ble nummerert. Håndboka er ikke oppdatert inneværende år. Prøvetakingsplan for 2010 er ikke satt inn. Statens forurensningstilsyn (SFT) har endret navn til Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif). NORVAR har endret navn til Norsk Vann.

Bruk av vannføringsdata for å avdekke større hendelser på avløpsnett

Selskapet opplyser at de aktivt og daglig vurderer vannføringsmengder på ledningsnett. Ved alvorlige hendelser, som f.eks ledningsbrudd, er det viktig å ha gode rutiner for å avdekke dette på tidligst mulig tidspunkt. Rutinene bør være så gode at de er egnet til å identifisere en slik hendelse på tross av varierende vannføring. Det bør vurderes å utarbeide en egen prosedyre for formålet. Selskapet har 3 elvekrysninger, som er særlig sårbare anleggskomponenter.

Datakvalitet ved KOSTRA-rapportering

Selskapet mener at datakvaliteten ved rapportering av avløpstall til KOSTRA er relativt god for Kongsvinger, men mer usikker for Grue. Størst usikkerhet er knyttet til den eldste delen av ledningsnett.

Drifts og vedlikeholdssystem

Selskapet har anskaffet et nytt drifts- og vedlikeholdssystem (Guard), som synes hensiktsmessig med tanke på å følge opp og dokumentere regelmessige drifts- og vedlikeholdsgaver. Innlegging av grunnlagsdata pågår.

Vaktordning

Selskapet har en vaktordning som dekker kveldstid og helger hele året. Ved utrykning samarbeider 1 person fra avløp og 1 fra vann.

Rutine for å følge tilknytningsutvikling (sekundærrensekrav)

Selskapet må ha rutiner for å følge renseanleggets tilknytning over tid med tanke på om kriteriene for vesentlige endring, jf. forurensingsforskriften § 14-6, andre ledd, samt kommentarene til kap. 14. Slik løpende rutine er ikke etablert, men selskapet vet med sikkerhet at tilknytning for tiden ikke øker i et slikt tempo at sekundærrensekravet utløses.

Spyleplan

Det er utarbeidet en plan for spyling av de dårligst fungerende ledningsstrekningene. Spylefrekvens er tilpasset erfaringsbasert behov. Frekvens endres løpende dersom det anses å være påkrevet.

Bruk av septikbil for begrensnig av utslipp ved driftsstans i pumpestasjoner

Ved planlagt arbeid som medfører driftsstans i pumpestasjoner rekvireres septikbil for å suge opp tilrenningen til stasjonen, slik at utslipp av urensset avløp til overløp begrenses mest mulig.

10. Dokumentunderlag

Dokumentunderlaget for revisjonen var:

- Lov om vern mot forurensninger og om avfall ([forurensningsloven](#)) med underliggende forskrifter
- Korrespondanse mellom selskapet og Fylkesmannen i Hedmark
- Selskapets egen dokumentasjon knyttet til den daglige driften og til forhold av betydning for helse/miljø/sikkerhet
- Tillatelse til utslipp etter forurensningsloven. Tillatelse nr. 2006.051 – Sak nr. 06/4433 for GIVAS IKS, av kommunalt avløp fra Kongsvinger tettbebyggelse. Datert 13.12.2006.

11. Informasjon til virksomheten

Regelverk som det ble informert om:

- Veiviser til regelverk for virksomheter, www.regelhjelp.no
- Lov om vern mot forurensninger og om avfall ([forurensningsloven](#))
- Lov om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet ([miljøinformasjonsloven](#))
- Forskrift om begrenning av forurensning ([forurensningsforskriften](#))
- Forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter ([internkontrollforskriften](#))
- Forskrift om gjenvinning og behandling av avfall ([avfallsforskriften](#))
- Forskrift om begrenning i bruk av helse- og miljøfarlige kjemikalier og andre produkter ([produktforskriften](#))

Brosjyrer/faktaark utdelt:

- HMS-etatenes brosjyre ”[Kontroll med risiko gir gevinst](#)”
- Kontrollaksjon avløp 2010 (2680/2010)
- Klimatilpassinger – Veiledning om mulige tiltak i avløpsanlegg (2317/2007 el. 2384/2008)